Tuyên bố chung về sự hình thành thế giới đa cực và một kiểu quan hệ quốc tế mới

Bởi Frank , 20 Tháng 5 2026

Tuyên bố chung về sự hình thành thế giới đa cực và một kiểu quan hệ quốc tế mới

Kết quả chính thức của Hội nghị thượng đỉnh Trung - Nga về tính đa cực và quan hệ đối tác chiến lược

Tác giả: Frank Dumon | Dựa trên các nguồn tin chính thức từ chính phủ

> Bài viết này mô tả một kịch bản ngoại giao mang tính dự báo được thiết lập vào tháng 5 năm 2026. Tất cả các ngày tháng, tài liệu và kết quả được trích dẫn đều được trình bày dưới dạng phân tích hướng tới tương lai dựa trên các định hướng hiện tại và các tuyên bố chính thức từ các nguồn chính phủ Nga và Trung Quốc.

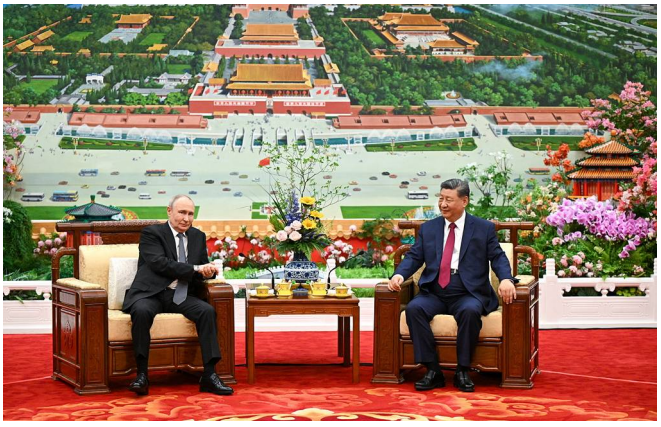

Mở đầu: Khoảnh khắc lịch sử tại Bắc Kinh

Vào tháng 5 năm 2026, Tổng thống Nga Vladimir Putin và Chủ tịch Trung Quốc Tập Cận Bình đã gặp nhau tại Bắc Kinh để chính thức hóa một trong những văn kiện ngoại giao có tầm ảnh hưởng lớn nhất của thế kỷ 21: Tuyên bố chung về sự hình thành thế giới đa cực và một kiểu quan hệ quốc tế mới. Tuyên bố này, được ký kết

bởi cả hai nguyên thủ quốc gia, không chỉ đơn thuần là một tuyên bố mang tính ý định mà là một bản thiết kế nền tảng cho cách hai cường quốc hình dung về cấu trúc quản trị toàn cầu trong tương lai. Bài viết này tập trung vào các nguồn chính thức, có thể kiểm chứng: các tuyên bố từ Điện Kremlin, Bộ Ngoại giao Nga, Bộ Ngoại giao Trung Quốc và TASS - thông tấn xã nhà nước Nga.

Tuyên bố cốt lõi: Đa cực là thực tế, không phải khát vọng

Theo trợ lý tổng thống Yury Ushakov, các nhà lãnh đạo đã thông qua một "văn kiện mang tính khái niệm" có tiêu đề Tuyên bố chung về sự hình thành thế giới đa cực và một kiểu quan hệ quốc tế mới. Hãng thông tấn TASS xác nhận đây là một "văn kiện nền tảng, khá sâu rộng... dài 47 trang" nhằm "xác định các con đường phát triển chính cho toàn bộ các mối quan hệ song phương đa diện của chúng tôi". Tuyên bố phác thảo một tầm nhìn chung về các mối quan hệ quốc tế dựa trên một số nguyên tắc cốt lõi:

1. Bình đẳng chủ quyền và không can thiệp

Tuyên bố tái khẳng định rằng "các quốc gia được hưởng các quyền của mình trên cơ sở độc lập và bình đẳng" và "không có mô hình phát triển quốc gia nào được coi là đặc biệt hay ưu việt hơn các mô hình khác." Nguyên tắc này trực tiếp thách thức những gì Moscow và Bắc Kinh mô tả là nỗ lực của phương Tây nhằm áp đặt một mô hình chính trị hoặc kinh tế duy nhất trên toàn cầu.

2. An ninh không thể chia cắt

Nền tảng của tuyên bố là nguyên tắc "an ninh bình đẳng và không thể chia cắt", trong đó giữ quan điểm rằng không quốc gia nào được tăng cường an ninh của mình bằng cái giá của các quốc gia khác. Khái niệm này vốn được ngoại giao Nga ủng hộ từ lâu, nay đã được Trung Quốc tán thành rõ ràng và được dùng như một lời chỉ trích đối với sự mở rộng về phía đông của NATO cùng các cấu trúc an ninh dựa trên liên minh.

3. Dân chủ hóa các quan hệ quốc tế

Cả hai quốc gia cam kết "cải thiện hệ thống quản trị toàn cầu" và ủng hộ "sự tham gia rộng rãi nhất có thể của các quốc gia vào các hiệp ước của LHQ." Họ nhấn mạnh vai trò của các cơ chế đa phương—bao gồm BRICS và Tổ chức Hợp tác Thượng Hải (SCO)—trong việc phát triển các chuẩn mực pháp lý quốc tế. Bối cảnh SCO: Tổ chức Hợp tác Thượng Hải đóng vai trò là khuôn khổ thể chế chính để Nga và Trung Quốc

phối hợp về an ninh Trung Á, chống khủng bố và phát triển cơ sở hạ tầng. Việc SCO mở rộng thành viên (hiện bao gồm cả Iran và Belarus) cung cấp một nền tảng để thúc đẩy các chuẩn mực quản trị thay thế nằm ngoài các tổ chức do phương Tây dẫn dắt.

4. Bác bỏ sự ép buộc đơn phương

Tuyên bố lên án rõ ràng "các lệnh trừng phạt đơn phương vi phạm luật pháp quốc tế" và "quyền tài phán dài tay," khẳng định rằng "các quốc gia có quyền tiến hành hợp tác kinh tế và thương mại bình thường." Điều khoản này đề cập đến các biện pháp trừng phạt của phương Tây và các hành động pháp lý ngoài lãnh thổ mà Moscow và Bắc Kinh coi là công cụ gây áp lực địa chính trị.

5. Phối hợp quyền phủ quyết tại Hội đồng Bảo an LHQ: Thực tế vận hành

Vượt lên trên những lời lẽ ngoại giao, Nga và Trung Quốc ngày càng phối hợp chặt chẽ trong việc sử dụng quyền phủ quyết tại Hội đồng Bảo an LHQ về các vấn đề bao gồm Syria, giám sát lệnh trừng phạt Triều Tiên và các nghị quyết liên quan đến Ukraine. Sự liên minh ngoại giao này đại diện cho một trong những yếu tố vận hành cụ thể nhất trong mối quan hệ đối tác chiến lược của họ, cho phép họ ngăn chặn các nghị quyết mà họ xem là xâm phạm các nguyên tắc bình đẳng chủ quyền.

Hợp tác kinh tế và năng lượng: Sức mạnh Siberia 2 và xa hơn nữa

Trong khi tuyên bố đề cập đến các chủ đề chiến lược lớn, hội nghị thượng đỉnh cũng mang lại tiến bộ về cơ sở hạ tầng năng lượng—mặc dù đi kèm với những lưu ý quan trọng.

Sức mạnh Siberia 2: Được đề xuất, chưa hoàn tất

- Tình trạng: Dự án được đề xuất; không có thỏa thuận ràng buộc nào được ký kết trong hội nghị thượng đỉnh tháng 5 năm 2026
- Công suất kế hoạch: 50 tỷ mét khối/năm trong 30 năm
- Tuyến đường: Bán đảo Yamal → Krasnoyarsk → Irkutsk → Buryatia → Mông Cổ → Trung Quốc
- Trở ngại chính: Bất đồng về giá cả. Nga tìm kiếm mức giá gần với các tiêu chuẩn của châu Âu; Trung Quốc tìm kiếm mức giá phù hợp với thị trường nội địa của mình
- Rủi ro quá cảnh qua Mông Cổ: Khả năng tồn tại của đường ống phụ thuộc vào sự hợp tác của Ulaanbaatar. Mông Cổ theo đuổi "Chính sách Láng giềng Thứ ba," duy trì các mối quan hệ chiến lược với Hoa Kỳ, EU, Nhật Bản và Hàn Quốc để cân bằng sự phụ thuộc vào Nga và Trung Quốc—một yếu tố đòi hỏi sự quản lý ngoại giao cẩn trọng. Phó Thủ tướng Nga Alexander Novak xác nhận rằng dự án vẫn là một ưu tiên

trong hợp tác năng lượng song phương, mặc dù "các chi tiết triển khai—bao gồm thời gian và khối lượng giao hàng—là chủ đề của các cuộc đàm phán thương mại bảo mật".

Phi đô-la hóa: Một cam kết cụ thể

Việc tuyên bố bác bỏ các lệnh trừng phạt đơn phương được hiện thực hóa thông qua các nỗ lực đẩy nhanh phi đô-la hóa. Theo Phó Thủ tướng Nga Alexei Overchuk, khoảng 92% thương mại song phương Nga - Trung hiện được thanh toán bằng đồng rúp và nhân dân tệ—một sự thay đổi rõ rệt so với các mức trước năm 2022.

Cả hai quốc gia đang phát triển các cơ sở hạ tầng thanh toán thay thế, bao gồm:

- Các cơ chế thanh toán song phương bằng đồng nội tệ
- Tích hợp hệ thống thanh toán MIR của Nga với UnionPay của Trung Quốc
- Mở rộng Thỏa thuận Dự trữ Dự phòng BRICS như một giải pháp thay thế cho các điều kiện mang tính ràng buộc của IMF

Sự phối hợp tài chính này trực tiếp hỗ trợ nguyên tắc của tuyên bố rằng "các quốc gia có quyền tiến hành hợp tác kinh tế và thương mại bình thường" mà không chịu ảnh hưởng từ quyền tài phán ngoài lãnh thổ.

Các thỏa thuận bổ sung

Các nguồn tin chính thức xác nhận các thỏa thuận được ký kết trong hội nghị thượng đỉnh bao gồm:

- Hợp tác công nghệ cao giữa các trường đại học và doanh nghiệp Nga và Trung Quốc
- Cùng phát triển các ứng dụng năng lượng hạt nhân vì mục đích hòa bình (theo các tuyên bố của Rosatom)
- Phối hợp về quản trị trí tuệ nhân tạo và các chuẩn mực an ninh mạng

Khía cạnh quân sự và an ninh: Phối hợp, không phải liên minh

Tuyên bố chung về việc "tăng cường hơn nữa quan hệ đối tác toàn diện và tương tác chiến lược" nhấn mạnh rằng Nga và Trung Quốc duy trì mối quan hệ "phối hợp, không phải liên minh." Sự phân biệt này là có chủ ý: cả hai quốc gia đều bác bỏ các khối quân sự chính thức trong khi làm sâu sắc hơn sự hợp tác thực tế.

Các nguồn tin chính thức xác nhận:

- Tiếp tục các cuộc tập trận quân sự chung và các chương trình đào tạo
- Tăng cường đối thoại về ổn định chiến lược và kiểm soát vũ khí
- Cùng phản đối việc đặt vũ khí trong không gian vũ trụ (Bộ Ngoại giao Trung Quốc, Điều 17)

Đáng chú ý, tuyên bố không bao gồm các điều khoản về nghĩa vụ phòng thủ lẫn nhau, chuyển giao công nghệ của các hệ thống vũ khí chiến lược hoặc các cấu trúc chỉ huy tích hợp—những yếu tố cấu thành một liên minh chính thức theo luật pháp quốc tế.

Tuyên bố chung về sự hình thành thế giới đa cực và một kiểu quan hệ quốc tế mới: Ý nghĩa trong thực tiễn

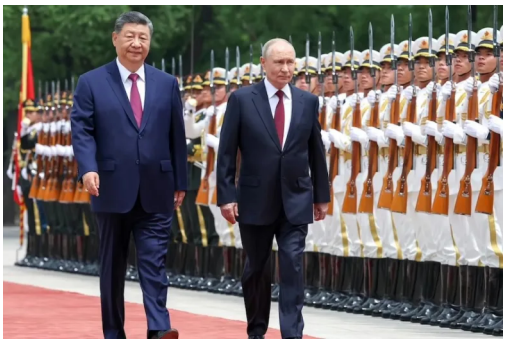

Tinh thần của hội nghị thượng đỉnh có thể được đúc kết thành ba cam kết vận hành:

1. Tự chủ chiến lược: Cả hai quốc gia khẳng định quyền tự quyết định con đường phát triển của mình mà không có sự can thiệp từ bên ngoài.
2. Chủ nghĩa đa phương toàn diện: Ủng hộ quản trị lấy LHQ làm trung tâm, được cải tổ để phản ánh sự phân bổ quyền lực đương đại.
3. Hợp tác thực tế: Tập trung vào các dự án cụ thể (năng lượng, công nghệ, cơ sở hạ tầng) thay vì liên minh về mặt ý thức hệ.

Như Tổng thống Putin đã phát biểu trong hội nghị thượng đỉnh: "Quan hệ Nga - Trung là một ví dụ về mối quan hệ đối tác toàn diện và hợp tác chiến lược thực sự". Chủ tịch Tập Cận Bình cũng đồng ý với điều này, nhấn mạnh rằng mối quan hệ đối tác "không nhằm vào bất kỳ bên thứ ba nào và không chịu sự can thiệp của các thế lực bên ngoài."

Những thách thức và thực tế phía trước

Tuyên bố này đầy tham vọng, nhưng việc thực hiện nó phải đối mặt với những hạn chế trong thế giới thực:

- Bất đối xứng kinh tế: Nền kinh tế của Trung Quốc lớn gấp khoảng mười lần Nga,

tạo ra những mất cân bằng cố hữu trong động lực đối tác.

• Phản ứng từ bên thứ ba: Hoa Kỳ, EU và Ấn Độ đã bày tỏ lo ngại về việc thắt chặt phối hợp giữa Nga và Trung Quốc, đặc biệt là trong các lĩnh vực công nghệ và năng lượng.

• Sự phức tạp mang tính khu vực: Vai trò quốc gia quá cảnh của Mông Cổ đối với Sức mạnh Siberia 2 đòi hỏi sự quản lý ngoại giao cẩn trọng. "Chính sách Láng giềng Thứ ba" của Ulaanbaatar—thúc đẩy mối quan hệ với Mỹ, EU, Nhật Bản và Hàn Quốc—tạo ra một biến số mà cả Moscow lẫn Bắc Kinh đều không thể kiểm soát hoàn toàn.

• Lợi ích khu vực có sự khác biệt: Sự nhấn mạnh của tuyên bố về "giải quyết hòa bình các tranh chấp" sẽ được thử thách bởi các cuộc xung đột đang diễn ra, nơi lợi ích của Nga và Trung Quốc có thể không hoàn toàn trùng khớp, đặc biệt là ở Trung Á và Nam Bán cầu.

Kết luận: Tuyên bố cho một kỷ nguyên chuyển giao

Hội nghị thượng đỉnh Bắc Kinh và tuyên bố chung đại diện cho một nỗ lực có chủ ý của Nga và Trung Quốc nhằm trình bày một tầm nhìn thay thế cho trật tự toàn cầu—một tầm nhìn dựa trên tính đa cực, bình đẳng chủ quyền và hợp tác thực tế. Trong khi những người chỉ trích có thể coi văn kiện này chỉ là những lời lẽ sáo rỗng, các điều khoản cụ thể của nó về cơ sở hạ tầng năng lượng, tiêu chuẩn công nghệ, phi đô-la hóa tài chính và các nguyên tắc pháp lý cho thấy một chiến lược dài hạn nhằm định hình lại các chuẩn mực quốc tế.

Như tuyên bố đã nêu: "Các nguyên tắc của luật pháp quốc tế là nền tảng cho một hệ thống thế giới đa cực, các mối quan hệ quốc tế công bằng và bình đẳng mang đặc trưng của sự hợp tác đôi bên cùng có lợi." Liệu tầm nhìn này có chiếm ưu thế hay không sẽ không chỉ phụ thuộc vào các tuyên bố, mà phụ thuộc vào ý chí chính trị bền bỉ, năng lực kinh tế và kỹ năng ngoại giao của những người tìm cách hiện thực hóa nó.

Đối với các nhà quan sát, bài học cốt lõi là thế này: "Tinh thần Bắc Kinh" không phải là một khẩu hiệu, mà là một khuôn khổ. Thành công của nó sẽ được đo lường không phải bằng các tiêu đề báo chí, mà bằng công việc thầm lặng, bền bỉ nhằm xây dựng các thể chế, hoàn thành các đường ống, đàm phán các hiệp ước và—quan trọng nhất—ngăn chặn sự quay trở lại với cái mà tuyên bố gọi là "luật rừng."

Các nguồn đã tham khảo

- Kremlin.ru: Các tuyên bố chính thức về hội nghị thượng đỉnh Putin - Tập, bao gồm cuộc họp báo của Yury Ushakov về Tuyên bố chung dài 47 trang
- Bộ Ngoại giao Cộng hòa Nhân dân Trung Hoa: Văn bản Tuyên bố chung và các nguyên tắc về bình đẳng chủ quyền và chủ nghĩa đa phương
- Hãng thông tấn Nga TASS: Đưa tin về hội nghị thượng đỉnh, các trích dẫn chính thức và xác nhận về phạm vi văn kiện
- Global Energy Monitor: Tài liệu dự án Sức mạnh Siberia 2, tình trạng, tuyến đường và các cuộc đàm phán thương mại
- Global Times: Dữ liệu về phi đô-la hóa và thanh toán bằng nội tệ giữa Nga - Trung (92% thương mại song phương)
- Hội đồng Bảo an Liên Hợp Quốc: Hồ sơ về sự phối hợp phủ quyết của Nga - Trung đối với các nghị quyết chính
- Trang web chính thức của SCO: Khuôn khổ thể chế cho sự phối hợp Nga - Trung ở Trung Á

Ghi chú phương pháp luận: Bài viết này chỉ dựa vào các ấn phẩm chính thức của chính phủ và báo cáo từ các thông tấn xã đã được xác minh. Các bình luận từ các nhà phân tích cá nhân hoặc các cơ quan truyền thông không chính thức, dù có thể mang tính sâu sắc, đã không được sử dụng làm nguồn chính cho các tuyên bố thực tế. Tất cả các yếu tố hướng tới tương lai đều được đánh dấu rõ ràng là các kịch bản dự báo dựa trên các định hướng chính thức hiện tại.